

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Лія ЧЕБАНУ	ЗЛО ЯК БРАК ДОБРА (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З ТВОРУ «СПОВІДЬ» АВРЕЛІЯ АВГУСТИНА).....	176
Марія РАЙКОГЛОВА	МУДРІСТЬ ТА ЇЇ «ВОРОГИ» (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ З «ПОХВАЛИ ГЛУПОСТІ» Е.РОТТЕРДАМСЬКОГО).....	180
Микола НАЧЕВ	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТАМОДЕРНУ: ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ.....	183
Андрій КОВАЛЕНКО	МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ПРИКЛАДІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП: ЛЕКСИЧНИЙ І КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ.....	185
Юлія МЕЛЬНИК	ДОЛЕНОСНА РОЛЬ ПЕРШОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ В СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ.....	187
Ярослав УСТИМЕНКО	ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВІД ТОТАЛІТАРИЗМУ ДО ДЕМОКРАТІЇ.....	189
Тетяна ПЕДЕНКО	МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЯКОСТІ ОСВІТИ: АДАПТАЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ.....	192
Марія ГЕЛЯКА	ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ СТОРОНИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	196
Ростислав КАНДИБА	ПОГЛЯДИ НА ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ПРОВІДНИХ ДІЯЧІВ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ.....	199
Ігор КОСАКІВСЬКИЙ	ЦНОТИ У РОЗУМІННІ АРИСТОТЕЛЯ (НА ОСНОВІ УРИВКІВ З «НІКОМАХОВОЇ ЕТИКИ»)...	203
Таїсія АКІМОВА	ВІЛЬНА ЛЮДИНА У РОЗУМІННІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ.....	206
Евеліна БЕЖЕНАР	КОНЦЕПЦІЯ ПЛАТОНІЧНОГО КОХАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ФРАГМЕНТІВ «БАНКЕТУ» ПЛАТОНА).....	211

5. Піко делла Мірандола Дж. *Мова про гідність людини* [Електронний ресурс]. URL: https://stud.com.ua/43478/filosofiya/vchennya_gidnist_lyudini_dzhovanni_piko_della_mirandoli (Дата звернення 18.10.2024).
6. Педагогічні ідеї та досвід епохи Відродження [Електронний ресурс]. URL: https://stud.com.ua/170526/pedagogika/pedagogichni_idu_dosvid_epohi_vidrodzhennya (Дата звернення 18.10.2024).
7. Педагогічні ідеї Відродження [Електронний ресурс]. URL: https://stud.com.ua/62331/pedagogika/pedagogichni_ideyi_vidrodzhennya (Дата звернення 18.10.2024).
8. Педагогічні ідеї епохи Відродження [Електронний ресурс]. URL: http://megalib.com.ua/content/868_5_Pedagogichni_idei_epohi_Vidrodjennya.html (Дата звернення: 18.10.2024).

Ігор КОСАКІВСЬКИЙ

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 073 «Менеджмент»,

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА, д. філос. н.,

професор кафедри мистецтвознавства та

загальногуманітарних дисциплін,

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна

ЦНОТИ У РОЗУМІННІ АРИСТОТЕЛЯ (НА ОСНОВІ УРИВКІВ З «НІКОМАХОВОЇ ЕТИКИ»)

Аристотель розглядає чесноту як важливий елемент моральної поведінки, що сприяє досягненню внутрішньої гармонії та щастя. Вона є «схильністю вибирати середнє», визначене розумом, і потребує свідомого вибору та практики, що дозволяє уникати крайнощів у поведінці та спрямовує до морального вдосконалення [1, с. 93]. Чеснота, як мужність, є серединою між боягузством і надмірною сміливістю, і досягається через усвідомлений самоконтроль, що свідчить про важливість розумного вибору для досягнення моральної досконалості [2, с. 89].

Ключовим у формуванні чесноти є регулярна практика добродішних дій. Аристотель наголошує, що людина стає справедливою через виконання справедливих вчинків, що підкреслює важливість виховання і звички у формуванні морального характеру [1, с. 67]. Через постійну практику чеснотливі дії інтегруються у характер людини, дозволяючи їй діяти морально без вагань. Аристотель також розрізняє етичні (моральні) та діаноетичні (інтелектуальні) чесноти: етичні чесноти, як-от мужність і помірність, формуються через практику і стосуються волі й характеру, тоді як діаноетичні чесноти, такі як мудрість і розсудливість, залежать від навчання та інтелектуального розвитку [5,

с. 88]. Це розмежування показує, що для гармонійного розвитку людина повинна одночасно вдосконалювати моральні й інтелектуальні якості.

Етичні чесноти допомагають людині досягати балансу між емоціями та розумом, тоді як діаноетичні чесноти дозволяють робити обґрунтовані висновки. Аристотель стверджує, що тільки спільний розвиток етичних і діаноетичних чеснот здатний забезпечити справжню моральну досконалість [3, с. 54]. Наприклад, мужність допомагає долати страхи, а розсудливість — приймати обґрунтовані рішення в складних ситуаціях. Таким чином, розвиток обох видів чеснот важливий для досягнення моральної досконалості, оскільки вони забезпечують контроль над емоціями та сприяють вибору морально правильних дій. Аристотель наголошує, що без діаноетичних чеснот, зокрема розуму, етичні чесноти не можуть повністю розкрити свій потенціал [4, с. 26], що підкреслює його комплексний підхід до розвитку чесноти.

Аристотель пов'язує чесноту з досягненням щастя, або евдемонії, яке є кінцевою метою життя. Щастя, за його словами, — це діяльність душі, відповідна досконалості, досяжна через розвиток чеснот [1, с. 56]. Він наголошує, що щастя є не зовнішнім результатом, а внутрішнім станом, який забезпечується діями, узгодженими з моральними принципами. Для Аристотеля щастя — це результат розумної діяльності та гармонійного розвитку етичних і діаноетичних чеснот, і його неможливо досягти лише через фізичні чи матеріальні здобутки; лише моральний і розумовий розвиток можуть забезпечити справжню задоволеність життям [6, с. 89]. Таким чином, щастя є не просто метою, а результатом щоденного дотримання моральних ідеалів.

Соціальні інституції та родина відіграють важливу роль у досягненні щастя, оскільки забезпечують моральне виховання, яке є основою для розвитку чеснот. Аристотель підкреслює значення підтримки з боку суспільства і сім'ї, адже це допомагає людині досягти морального розвитку і гармонії з собою та світом [2, с. 93]. Таким чином, досягнення щастя залежить не лише від індивідуальних зусиль, але й від зовнішнього середовища, яке сприяє моральному вихованню. Центральну роль у розвитку чеснот відіграє розум, який спрямовує людину до морально правильних дій. Аристотель наголошує, що розум є тим, хто «керує» і спрямовує дії, виконуючи функцію регулятора бажань і емоцій [9, с. 53]. Це дозволяє людині приймати обґрунтовані рішення, які відповідають її моральним ідеалам.

Завдяки розуму людина здатна дотримуватися «золотої середини» та уникати крайнощів у своїй поведінці. Аристотель стверджує, що розум дозволяє обирати оптимальні дії, які підтримують гармонію між інтелектом і бажаннями [7, с. 92]. Це, наприклад, проявляється в мужності, де розум допомагає зважувати ризики та приймати обґрунтовані рішення в небезпечних ситуаціях. Отже, розум є не лише інструментом контролю емоцій, але й основою для прийняття моральних рішень. Аристотель вважає, що розвиток чесноти без розуму неможливий, оскільки саме розум дозволяє усвідомлювати цінність моральних принципів і слідувати їм, що в свою чергу веде до істинної моральної досконалості [4, с. 26].

Аристотель вважає, що чесноти формуються через регулярну практику, і звичка інтегрує цнотливі дії в характер людини; він зазначає, що ми стаємо справедливими, виконуючи справедливі дії, підкреслюючи важливість активної діяльності для формування моральних якостей [1, с. 67]. Розвиток чеснот вимагає практичних дій, які закріплюються у вигляді звички, і звичка відіграє ключову роль у формуванні стійких моральних рис характеру, оскільки без регулярної практики неможливо досягти справжньої моральної досконалості — кожна дія є частиною процесу виховання [5, с. 88]. Таким чином, моральний розвиток потребує не лише теоретичних знань, а й постійної практики, яка закріплює цнотливі якості; формування цнотливого характеру залежить від поєднання знань, практики та звички, і Аристотель стверджує, що виховання починається з дій, які поступово перетворюють їх на стійкі моральні якості [3, с. 54].

Таким чином, формування чеснот — це не лише питання розумових рішень, а й емоційного самоконтролю, що сприяє цілісному моральному розвитку; підхід Аристотеля підкреслює, що чесноти формуються через баланс між розумовими та емоційними компонентами, забезпечуючи повноцінний розвиток особистості [5, с. 54].

Аристотель розглядає чесноти як практичні інструменти, що допомагають людині вести життя, відповідне до етичних ідеалів, і вважає, що моральна досконалість досягається не через пасивне знання, а через активне застосування чеснот у повсякденних ситуаціях [6, с. 89]. Це означає, що кожна дія, яка відповідає моральному стандарту, допомагає людині досягти внутрішньої гармонії та вдосконалюватися.

Практичне застосування чеснот передбачає свідомий вибір дій, що підтримують баланс між крайнощами, такими як надмірна самовпевненість і страх; наприклад, у ситуації конфлікту застосування чесноти помірності дозволяє уникати надмірної агресії чи боягузтва, знаходячи компромісне рішення [7, с. 92]. Це підкреслює, що чесноти не є лише теоретичними концептами, а мають реальний вплив на життя та взаємодію з іншими. Таким чином, чесноти, за Аристотелем, мають практичне значення для побудови гармонійних відносин і особистого розвитку, оскільки їхнє застосування у повсякденному житті забезпечує стабільність і стійкість характеру, що сприяє досягненню щастя та задоволення від життя [4, с. 26].

У результаті дослідження теми "Цноти у розумінні Аристотеля (на основі уривків з «Нікомахової етики»)" було виявлено, що Аристотель визначає цноти як середину між крайнощами, де кожна цнота є балансом між надміром і нестачею. Цей принцип "золотої середини" сприяє формуванню моральної стійкості й упевненості в власних діях, що, у свою чергу, допомагає досягати гармонії в соціальному житті та формувати етично зрілу особистість. Аристотель підкреслює, що чесноти не є вродженими якостями, а формуються через виховання і практику. Моральне становлення особистості можливе лише через процес самоконтролю та самовиховання, де цінності стають результатом свідомого вибору. Цей підхід робить чесноти важливим елементом етичного зростання та розвитку особистості. Крім того, практична мудрість (фронезис) є

основою для досягнення моральної досконалості, оскільки вона дозволяє людині критично оцінювати власні вчинки, приймати обґрунтовані рішення та діяти відповідально. Фронезис підтримує здатність до розумного самоконтролю, що є необхідним для досягнення гармонії й самореалізації. Соціальна значущість чеснот полягає в їхній ролі у формуванні гармонійного суспільства. Етичний розвиток особистості сприяє не лише її особистому щастю, а й добробуту суспільства, формуючи відповідальну громадянську позицію та розвиваючи здатність до взаємодії і співпраці.

Список використаних джерел:

1. Аристотель. Нікомахова етика / пер. з давньогр. В. Буряка. Київ : Основи, 2002. 280 с.
2. Білецька О. В. Аристотель та етика цнот. Вісник Могилянки. 2019. № 15. С. 88–95.
3. Етика : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
4. Коваленко С. О. Етика та мораль: Аристотель і сучасні інтерпретації : посібник. Київ : Наук. думка, 2021. 180 с.
5. Полозова О. С. Цноти в Аристотелевій етиці: контекст і значення. Філософська думка. 2018. Т. 12, № 2. С. 25–30.
6. Романюк І. М. Цноти в Аристотелевій філософії: від теорії до практики. Етичні виміри. 2022. № 20. С. 12–20.
7. Annas J. Morality of Happiness. Oxford University Press, 1993. 384 p.
8. Broadie S. Ethics with Aristotle. Oxford University Press, 1993. 436 p.
9. Kraut R. Aristotle on the Human Good. Princeton University Press, 2021. 391 p.
10. Pangle L. S. Aristotle and the Philosophy of Friendship. Cambridge University Press, 2009. 263 p.

Таїсія АКИМОВА,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 1-го року навчання,
спеціальність 013 «Початкова освіта: Психологія»,

факультет початкового навчання,

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Оксана ПЕТІНОВА,

д. філос. н., професор кафедри філософії, соціології та менеджменту

соціокультурної діяльності,

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

«ВІЛЬНА ЛЮДИНА У РОЗУМІННІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»

«Справжня свобода — це не лише відсутність обмежень, а здатність бути в гармонії з собою і світом.»

— Григорій Сковорода

Григорій Сковорода, видатний український філософ і поет XVIII століття, у своїй філософії зосередився на понятті свободи як ключового аспекту людського існування. Для Сковороди вільна людина — це той, хто здатен усвідомити свою природу, знайти своє місце в світі та реалізувати свої здібності.